

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Firat University Journal of Social Science
Cilt: 11 Sayı: 2, Sayfa: 369-382, ELAZIĞ-2001

TERÖR VE KELÂMÎ PERSPEKTİFTEN İSLÂM'IN TERÖRE BAKIŞI

*Terror And View Of Islam About Terror Than Theological
Perspective*

Selim ÖZARSLAN*

ÖZET

İslâm âlemlere rahmet olarak gönderilen bir dinin adıdır. İslâm'ın tebliğ ve dâvet metodu yumuşaklık, güzel öğüt ve güzel sözle yaklaşımdır. O halde şiddet ve terör, İslâm'ın vahyi temellerine aykırıdır. Bu bağlamda terörün İslâm ile bağdaştırılması söz konusu değildir. Zira İslâm iyiliği ve barışı emretmekte ve her türlü aşırılığı ve azgınlığı da ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Terör, Şiddet, İslâm, Peygamber, Davet, Barış.

SUMMARY

Islam is a religion which was sent to the world as a mercy. The notification and invitation method of Islam is a soft approach with a beautiful recommendation and saying. So, violence and terror are against the basis revelation of Islam. Because of this reason, it is not true to say that the terror gets along well with Islam as Islam aims to abolish every kind of extreme and orders kindness and peace.

Key Words: Terror, Violence, Islam, Prophet, Invitation, Peace.

*) Yrd.Doç.Dr. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelâm Anabilim Dalı, e-mail: sozarslan@firat.edu.tr

GİRİŞ:

Son yıllarda hızlı bir artış kaydeden terör ve şiddet hareketleri, özellikle dinsel içerikli veya dine dayalı olduğu ifade edilen terör eylemleri bütün dünya insanlığını etkisi altına almıştır. Böylelikle bütün dünya coğrafyasında etkili olan bu dînî söylemli terör, Türkiye'ye de bulaşmış insanımızı adeta derinden etkilemiştir. Bu etki elinizdeki bu çalışmayı hazırlamamıza neden olmuştur.

Çalışmamıza anarşi ve terör hakkında çok kısa ve özlü bilgiler vererek başlayıp, ilahî dinlerin en modern ve en sonuncusu olan İslâm'ın şiddet, terör ve anarşiye nasıl yaklaştığını vurgulayarak devam edeceğiz.

1.TERÖRÜN TANIMI, AMACI, ÇEŞİTLERİ VE SEBEBLERİ

1.1. Terörün Tanımı:

Dilimize Latince'den giren **terör** kelimesi, sürekli ve sistemli şiddet hareketleri, cinayet, adam kaçırma vb. faaliyetlerle korku uyandırma, yıldırma, dehşete düşürme gibi anlamlara gelmektedir. Bu tedhiş ve eylemleri yapan kimselere **terörist** veya tedhişçi, tedhişi siyasi fikrini yayma ve kabul ettirmede bir metot olarak kullanma görüşüne ise **terörizm** veya tedhişçilik adı verilmektedir.¹

Diğer bir deyiş ile terörizm, bireylerin, grupların ya da devletin siyasî bir amaçla başka kişi ve gruplara karşı giriştiği, savaş dışı sistemli şiddet ve tedhiş eylemleri olarak tanımlanabilir.

Terör eylemleri, kral ya da devlet başkanı gibi üst düzey devlet yetkililerini, toplumun bazı önde gelen kişilerini ya da hakim, güvenlik görevlisi, öğretmen gibi kimseleri öldürmekten, bir havalimanını ya da büyük alışveriş merkezini bombalamaya kadar değişen çeşitli biçimlerde olabilir.² Adam kaçırma ve fidye isteme şeklindeki eylemler de terör hareketlerinin en başında gelmekte ve günümüzde yaygınlık arz etmektedir.

1.2. Terörün Amacı:

Terör çok çeşitli amaçlar için kullanılabilir:

1- Terör, insanları korkutup, boyun eğmeye zorlayarak bir gücü, bir egemenliği zorla kabul ettirmek amacıyla uygulanır.

¹ *Redhouse Sözlüğü*, (İngilizce Türkçe) Sev Yayıncılık, İstanbul, s.1012; *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara,1988, c. II, s.1436; Doğan, D. Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Rehber yayınları, Ankara, trs., s. 1070.

² *Temel Britannica*, Ana yayıncılık, İstanbul, 1993; c. XVII, s.159.

2- Terör, karşı şiddet hareketlerine yol açarak, amaca uygun bir siyasal ortam meydana getirmek için kullanılır.³

3- Bir ülkeyi çökertmeyi amaçlayan terörizm hareketlerinin en belirgin özelliği ise, toplumun çeşitli kesim ve kesitlerindeki bireyleri kargaşa ve kaosu içerisine çekmek ve onları kullandığı gerekçeler etrafında toparlamak suretiyle, önce fikir ayrılıkları doğurarak bölmek, sonra bölünen parçaları örgütlemek, daha sonra da örgütleri anarşi ve terör ortamına iterek birbirlerine kırdırmaktır.⁴ Nihai hedef ülkeyi bölüp parçalayıp yabancı güçlerin oyuncağı haline getirmektir.

1.3. Terör / Şiddet Çeşitleri:

Belli başlı şiddet çeşitlerini de şu şekilde sıralayabiliriz: *Psikolojik şiddet, Etik şiddet, Siyasi şiddet.*

Psikolojik Şiddet; Akli olmayan ve çoğu kere öldürme biçimine yönelik güç patlaması şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Etik Şiddet; Komşusunun milliyet ve hürriyetine yönelik saldırı olarak belirginleşmektedir.

Siyasi Şiddet; İktidarı ele geçirmek veya kanuni olmayan gayeler için iktidara ihanet etmek ve bu maksatla gücün kullanılması olarak tanımlanmaktadır.⁵

1.4. Terörün Sebepleri

Terörizmin ortaya çıkmasında birçok sebep sayılabilir. Bunların başlıcaları ise şunlardır:

- Ekonomik güçlük ve eşitsizlikler,
- Eğitim eksikliği veya noksanlığı,
- Çevrenin kötü tesiri,
- Hükümetteki zaaf, iktidar yetersizliği,
- Aile ve okuldaki otorite eksikliği,
- Dış tesirler.⁶

Bunlara okullarda verilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin gerek içerik, gerekse süre açısından yetersizliğini de ilave etmeliyiz.

Şimdi İslâm dininin terör ve tedhiş hareketlerine bakışına ve bu konuya yaklaşım tarzına geçebiliriz.

³ *Temel Britannica*, c. XVII, s.159.

⁴ *Türkiye'de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri*, Ankara, trs, s.161.

⁵ Türkdoğan, Orhan, *Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği*, Timaş yay., İstanbul, 1996, s.145-146.

⁶ Türkdoğan, *Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği*, s. 412.

2. İSLÂM'IN TERÖRE BAKIŞI

Bu şekilde tanımını, amacını, çeşitlerini ve sebeplerini açıkladığımız terör ve terörist hareketleri İslâm'a bulaştırmak, İslâm için, bu terör ve tedhiş eylemlerinin yapıldığını söylemek, İslâm gibi hür iradeye dayanan, sosyal barışı amaç edinen bir dine ve onun peygamberi Hz. Muhammed'e yapılmış büyük bir iftiradan öte bir anlam taşımamaktadır.

İslâm evrensel bir din olduğundan son din olmuştur. Onun peygamberi Hz. Muhammed de son peygamberdir.

İslâm tebliğ edilmeye başlandığı günden zamanımıza kadar, hiç değişmeyen ilkelerini bütün insanlığa takdim etmiştir.

İslâmî kaynaklara göre din, “*Akıl sahiplerini kendi hür iradeleriyle peygamberlerin getirdiklerini kabul etmeye davet eden ilâhî emirler manzumesi*” olarak tanımlanmıştır.⁷

Genel olarak din kelimesi, bir bireyin ya da toplumun doğru kabul ettiği veya eylem ve davranışların onunla düzene sokulduğu bir şey anlamında kullanılmaktadır.

Din, Allah'ın kendi merhamet, adalet ve hikmetini dünyaya öncelikle ve doğrudan dinin kurucusu aracılığıyla kendi vahyinde gösterdiğine olan inanca ya da emin olmaya dayanmaktadır.⁸

Bu bağlamda İslâm dininin asıl doğasında cebir ve şiddete yer bulmak olanaksız gözükmektedir.

Dini yaymak ve anlatmak amacıyla ele silah almak ve teröre bulaşmak, ancak İslâm'ın evrensel mesajını çarpıtarak anlamakla mümkündür. İslâm'ı bu şekilde çarpık, vahyi temellerinden yoksun olarak anlayanların içine yuvarlandığı şiddet ve terör batağı, her türlü terör batağından daha tehlikelidir. Çünkü, bu batağa saplanan bireyler yaptıkları eylemleri din için, Allah'ın buyruklarını yerine getirmek için yaptıklarına inanmaktadırlar. Bu inanç tarzı ise, işlenen cinayetlerin meşru ve doğru olup olmadığı tarzındaki bir sorgulama sürecinin daha ilk başta engellenmesine yol açmaktadır.

İslâm tarihinde vahyî temellere dayanan dini bilmeyen cahil dindarları kendi kişisel ihtirasları doğrultusunda kullanan zorbarlar ve sapkın mezhepler de ortaya çıkmıştır. Bâtınîlik veya Bâtıniyye⁹ bunların başında gelmektedir. Fâtımîler tarafından Selçuklu

⁷ Cürcanî, Seyyid Şerif Ali b. Muhammed, *Kitabü't-Ta'rifât*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1416/1995, s. 105.

⁸ Northbourne, Lord, *Modern Dünyada Din*, Çev. Şahabeddin Yalçın, İstanbul, 1995, s. 11-12.

⁹ Bâtıniyye: Nasların zâhirî manalarını kabul etmeyen, gerçek anlamları ancak Tanrı ile ilişki kurabilen “masum imam”ın bilebileceği temel görüşünü savunan aşırı fırkaların ortak adıdır. Avni İlhan, *İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, Bâtıniyye mad. İstanbul, 1992, c. V, s. 190. Diğer bir tarife göre de Bâtınîlik, her zahirin bir bâtını olduğunu ve Kur'an ile hadislerin ancak te'vil yoluyla

İmparatorluğu topraklarında Şîliği yaymakla görevlendirilen *Hasan Sabbah* (518/1124), Şam, Cezire, Anadolu, Horasan ve Mâverâünnehr'i dolaştıktan sonra, 1090 yılında Kazvin'in kuzeyindeki *Alamût* kalesini zaptederek burasını bir fitne ve fesat yuvası haline getirmişti.¹⁰ Böylelikle İslâm coğrafyası beyinleri yıkanmış cahil ve sefih bireylerden oluşan "*Bâtınî fedailer*"in dehşet verici cinayetleri yüzünden çok huzursuz olmuştu.¹¹

Üzerinde durduğumuz bu sapkın ekol, dinin temel ilkelerini şirke dayalı bir tarzda te'vil ederek veya Mecûsîlerin inançlarına benzer hükümlere büründürerek dinin hükümlerini ortadan kaldırmaya çalışmış, dînî hükümleri kendi istek ve arzuları istikametinde te'vil etmiştir. Kur'an'ın vahyî temellerinden ayrılarak kendisine farklı bir yol açan bu mezhep kurucuları, kendi fikirlerini benimseyenler için, kız çocuklar ve kız kardeşlerle evlenmeyi, içki içmeyi ve bütün zevk verici diğer şeyleri mübah saymışlardır.¹²

Bâtıniyye hareketinin asıl amacını ise, Dehriyye/ *Materyalizm*'in ilke ve düşüncelerini yaymak, dinin haram kabul ettiklerini helal kılmak ve ibadetleri terk etmek suretiyle yok etmek olarak özetleyebiliriz.¹³

Kur'anî temellerden referans almayan sapkın din anlayışlarından bir diğeri de Osmanlı Devleti'nin başına musallat olan Şeyh Bedrettin Simavi'nin görüşlerini içeren din anlayışıdır. Bu şahıs da Maniheizm'in dallarından bogomilisme'nin tesiriyle bozulmuş, saptırılmış taassup içindeki bir din anlayışı ve siyasi bir amaçla iktidarı ele geçirmek için örgütlenmiş ve devlete baş kaldırmıştır. Pek tabii ki sonunda bu isyanının karşılığını canıyla ödemek zorunda kalmıştır.¹⁴ Demek ki, bu sapkınlıklar dinin özünden değil, kötü niyetli kişilerin dini bilmeyen cahil dindarları kendi karanlık emelleri doğrultusunda kullanmasından kaynaklanmaktadır.

O halde bu bağlamda söz konusu iki kelimenin yani terörle İslâm'ın yan yana getirilerek "*İslâm terörü*" şeklinde kullanılması, İslâm'ın teröre bulaştırılması, belki de

anlaşılabileceğini iddia eden fırkalara V. asırdan itibaren verilen ortak isimdir. Bkz. Şerefuddin, "*Bâtınlık Tarihi*" *Darü'l-Funun İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, Mart, 1928, c. II, S. 8, s. 1-27; "*Fâtımiler ve Hasan Sabbah*" *D.F.İ.F.Mecmuası*, 1926, c. I, Sayı. 4, s. 1-44.

¹⁰ Şerefuddin, *Fâtımiler ve Hasan Sabbah*, s. 22.

¹¹ Turan, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk İslâm Medeniyeti*, İstanbul, 1969, s. 245, 246.

¹² Bağdâdî, Ebu Mansur Abdulkahir, *el-Fark Beyne'l-Fırak (Mezhepler Arasındaki Farklar)*, Çev. E.Ruhi Fığlalı, Ankara, 1991, s. 222.

¹³ Bkz. Bağdâdî, *el-Fark Beyne'l-Fırak*, s. 230.

¹⁴ Lütü Paşa, *Tevarih-i Âli Osman*, (Âli Bey'in Haşiyeleriyle), İstanbul, 1341, s. 73; Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994, c.I, s. 364-365; Ülken, Hilmi Ziya, *İslâm Düşüncesi, Türk Düşünce Tarihi Araştırmalarına Giriş*, İstanbul, 1995, s. 147-148; Yalıtıkaya, M. Şerafeddin, *Simavne Kadısoğlu Şeyh Bedreddin*, İstanbul, 1994, s. 98-103, 133-135. Çeşitli sapkın düşünceleri için kendisinin yazmış olduğu *Varidat* isimli eserine veyahut buna dair yapılan şerhlere ve tercümelere bakılabilir.

«أَمْ يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ»

“Ey Muhammed! Sen öğüt ver ! Esasen sen sadece bir öğüt vericisin. Sen onlara zor kullanacak değilsin. ”¹⁸

«تَوَلَّوْا مَا نَهَىٰ عَنْهُ اللَّهُ لَعَلَّكُمْ تُفْسَدُونَ»

«-

«- لَعَلَّكُمْ تُفْسَدُونَ»

-v-;

“Sizden, hayra çağıran, iyiliği emredip, kötülüğü meneden bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.”¹⁹

Bu Kur'an buyruğu ile de Müslüman bireylerden insanları Allah'ın dinine iyilik ve güzellikle davette bulunmaları istenilmektedir. Daveti bu şekilde yapmak inananlar üzerine farzdır. Bu tarzın dışında davette bulunmak, Allah'ın emir ve buyruğuna uymamak ve O'na isyan etmek anlamına gelecektir. İyilik ve güzel davranışın dışındaki bütün davet şekilleri İslâmî olmakla nitelenemez.

İslâm âlimleri bu ayetin emri gereğince, Müslümanlar arasında iyiliği emreden, kötülükten sakındıran bir toplumsal kontrol kurumunun bulunmasının farz-ı kifaye olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bununla beraber söz konusu âlimler bu görevi yerine getirecek bireylerde, bu işi iyi, güzel ve hakkaniyete uygun bir biçimde yerine getirmelerini sağlayacak bazı şartların bulunması gereğine de özellikle değinmişlerdir.²⁰

İslâm âlimlerinin bir kısmı da iyiliği emretmek, kötülükten de menetmek görevinin bütün insanlara (müminlere) düşen bir yükümlülük olduğunu ileri sürmüşlerdir.²¹ Kur'an'a bütüncül bir tarzda yaklaşıldığında bu görüş daha tutarlı

¹⁸ Ğaşiye, 88/21-22.

¹⁹ Âl-i İmrân, 3/104.

²⁰ Zemahşerî, Muhammed b. Ömer (538/1143), *Tefsiru'l-Keşşaf an Hakâiki Gavâmidi't-Tenzili ve Uyunu'l- Ekâvili fi Vucuhi't-Te'vil*, thk. Abdurrazzak el-Mehdi, Daru't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1417/1997, c. I, s. 425; İbn Kesir, İmaduddin Ebu'l-Fida İsmail (774/1372), *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Mektebetü'l- Kayyime, Kahire, 1414/1993, c. I, s. 368; Alûsî, Şihabuddin Seyyid Mahmud, *Rûhu'l-Meânî Fi Tefsiri'l-Kur'ani'l-Azîm ve Seb'i'l-Mesânî*, Beyrut, 1405/1985, c. IV, s. 20-22; Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, c. II, s. 366.

²¹ Zemahşerî, *Keşşaf*, c. I, s. 425; İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm*, c. I, s. 368; Alûsî, *Rûhu'l-Meânî*, c. IV, s. 21-22; Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, c. II, s. 366.

görülmektedir.

“Ey Muhammed! Eğer seninle mücadeleye girişirlerse, "Ben bana uyanlarla birlikte kendimi Allah'a verdim," de. Kendilerine kitap verilenlere ve kitapsızlara (Arap müşrikleri): "Siz de İslâm oldunuz mu?" de, eğer İslâm olurlarsa doğru yola girmişlerdir, yüz çevirirlerse, sana yalnız tebliğ etmek düşer. Allah kullarını görür.”²²

Böylelikle Kur'an, tebliğ ve mücadelenin medenî ve insanî ölçüler çerçevesinde olmasını emretmiş, hatırlatmadan daha öteye geçilmemesini istemiştir.

İslâm Peygamberi Hz. Muhammed de, kendisine eza cefa edip,²³ canına kastedenleri bile bağışlamış, insanlara karşı daima yumuşak ve anlayışlı olmuştur. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber'in bu toleransına işaret edilerek: “Allah'ın sana bir lutfu olarak insanlara karşı yumuşak davrandın; eğer kaba, katı yürekli olsaydın onlar etrafından dağılıp giderlerdi...”²⁴ buyurulmuştur.

İşte İslâm'ın bu hoşgörüsü ve toleranslı davranması, onun süratle yayılması ve pek kısa bir sürede bir çok insanın bu dine girmesinde büyük rol oynamıştır.²⁵

Hakk'a dâvet açısından insanlar üç kategoriye ayrılabilir. Yukarıdaki âyet bu üç sınıfa yapılacak dâvet şeklinin bir özeti sayılabilir:

1- Akli selim sahibi ve eşyanın hakikatini öğrenen araştırmacı alimler. Dâvette “hikmet” ile davranma bunlar içindir. Zira hikmet, kesin belli delillerdir.

2- Halkın çoğunluğunu teşkil eden ve hâlâ sağlam fitratını koruyan orta sınıf. Güzel öğüt de bunlar içindir. Güzel öğütün Kur'an olabileceğini söyleyen kelâmcı ve müfessirler de vardır.

3- Mücadeleci, inatçı ve düşman kişiler. Mücadele yolunun en güzeliyle dâvet edilmesi istenenler de bunlardır. Zira unutulmamalıdır ki, yüce Allah, Hz. Musa'ya Firavun'a bile yumuşak ve tatlı sözle dâvette bulunmasını emretmiştir.²⁶

İslâm, insanın bizzat kendisinin bir *değer* olduğunu her defasında ortaya koyma gayreti içerisinde olmuştur. İnsanın var oluş gayesi, kendini ve âlemi bilmesi, yaratıcısını tanıması, eşyanın hikmetini ve hakikatini kavramasıdır. İnsan ancak bu gayesini gerçekleştirebildiği ölçüde mükemmel olabilir.

İslâm anlayışına göre, sonsuz güç ve kudret sahibi olan yüce Allah, insan oğlunu

²² Âl-i İmrân, 3/20

²³ İbn Hişam, *es-Siret'ün-Nebeviyye*, Thk. Mustafa es-Sakka, İbrahim, Abyari, Abdülhâfiz Şelebi, Kahire, 1936, c. I, s. 387-388.

²⁴ Âl-i İmrân, 3/159.

²⁵ Cilacı, Osman, *Huristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri*, Ankara, 1982, s. 5.

²⁶ Zemahşerî, *Keşşaf*, c. II, s. 601; İbn Kesir, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, c. II, s. 573; es-Sâbûnî, Muhammed Ali, *Safvetü't-Tefûsîr*, Daru'l-Fikri'l-Arabi, Mekke, 1399/1978, c. II, s. 61; *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*, Komisyon, Türkiye Diyanet Vakfı Yay, Ankara, 1993, s. 280.

en güzel bir biçimde yaratmış,²⁷ ona şan ve şeref vermiş,²⁸ ruhundan ona üflemiş,²⁹ yeryüzünü insana boğun eğdirmiş,³⁰ saymak istersek sayamayacağımız kadar çok nimetleri³¹ insanın emrine amade kılmıştır.

Bütün bu nimetlerle donatılan insandan istenilen ise yaratılış gayesine uygun olarak yetişmesi, insanları sevmesi ve sevilmesi, merhamet eden, diğer insanlarla iyi geçinen ve kendisiyle iyi geçinilen olması, bunlarla birlikte kendisiyle, aile bireyleriyle, içinde yaşadığı toplumla, milletiyle ve kısacası bütün insanlıkla barışık olmasıdır.³² Ancak bu özelliklere sahip bireyler, Kur'ân'ın istediği *mü'min insan* sıfatına sahip olabilirler.

Temeli barış, sevgi, uzlaşma ve hoşgörüyeye dayanan İslâm dini, genel manada kardeşliği, sevgiyi, birliği ve dirliği emrederken, her ne sebeple olursa olsun, aşırılığı, azgınlığı fenalığı, zorlama³³ ve zulmü hoş görmemiş, zulmün ve azgınlığın en korkunç ve ilkellerinden biri olan terör ve tedhişi ise şiddetle men etmiştir.

O halde hiçbir insan, herhangi bir şey için zorlanamayacağı gibi, ne Müslüman olması ne de İslâm'ı yaşaması için zorlanamaz. Çünkü din olarak İslâm, kim olursa olsun herhangi bir kişi veya zümreye dînî bir sulta vermemiş, din konusunda baskı ve zorlamaya rıza göstermemiştir.

Müslümanların kutsal kitabı Kur'ân-ı Kerîm bu gerçeği

ز«R2j~«w-8 -f2-Gh7~ «wA/«A# 2f«5
-wX-±fj~ z-4 «~«h26İ~3

“Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tâğutu reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan sağlam kulpa yapılmıştır. Allah iştir ve bilir.”³⁴ ifadesiyle bütün insanlığa ilan etmiştir. Kur'ân'ın bildirdiği “dinde zorlama yoktur” hükmü, istisnasız insanın bulunduğu her yer ve zamanda geçerliliğini sürdürmektedir. Baskı, korku ve şiddet kullanarak bir kişiyi Müslüman olmaya zorlamak ne kadar akla ve vahye aykırı ise, aynı şekilde, namaz kılmak, oruç tutmak vb. gibi ibadetleri yerine getirme konusunda zorlamak da akla ve vahye aykırıdır. Zira, Müslüman birey, hür iradesiyle, bilerek ve arzularak ibadetlerini yerine getirme mutluluğuna

²⁷ Tin, 95/1.
²⁸ İsra, 17/70.
²⁹ Hicr, 15/29.
³⁰ Mülk, 67/15.
³¹ İbrahim, 14/34.
³² Bkz. Mülk, 67/12.
³³ Bakara, 2/256.
³⁴ Bakara, 2/256.

erendir.³⁵

Bu cümleden olarak, İslâm'da yani Kur'ân'da dinin tebliğcisi olan Hz. Peygamber'e bile "hatırlatıcı/ müzekkir" olmanın dışında başka bir yetki vermemiştir.³⁶ Yine hiçbir bireyin veya grubun bir başka bireyin şahsına özel hayatını, mukaddeslerini ve inançlarını araştırıp soruşturma hakkı ve yetkisi yoktur.³⁷ O halde zor kullanmak, kılıç ve kaba kuvvet uygulamak İslâm davet ve tebliğinin metodu değildir.

Yüce Allah bir hadis-i kutside "Ben zulmü kendime haram ettim, size de haram kıldım, birbirinize zulmetmeyiniz"³⁸ buyurarak insanların birbirlerine karşı aşırı davranmalarını uygun bulmamıştır.

Âlemlere rahmet olarak gönderildiği bildirilen³⁹ İslâm Peygamberi Hz. Muhammed de Müslüman'ı; "Gerçek Müslüman, elinden ve dilinden herkesin emin olduğu kimsedir. Hakiki muhacir de, Allah'ın yasak ettiği şeylerden uzaklaşıp, onları terk edendir."⁴⁰ diye tarif etmiştir. Şu halde Müslüman, etrafına güven ve itimat vermeli, eliyle ve diliyle kimseyi rahatsız etmemelidir. İslâm bu insan ve Müslüman anlayışıyla huzura ve barışa dayanan sosyal ahlakının esasını da koymuş olmaktadır. Çünkü İslâm gönül rahatlığı, ruh sükûneti, iç huzuru sağlayarak insanlar arasındaki sevgiyi, kardeşliği artırmayı amaç edinir; bu ise barışın yaygınlaşması anlamına gelmektedir.

İslâm Peygamberi'nin mü'min ve Müslüman'ı bu şekilde tarif etmesinden anlıyoruz ki, insanlara, içinde yaşadığı topluma, milletine ve devletine karşı kötü emeller taşıyan, terör ve tedhiş eylemlerine giren kimseler İslâm dairesinin içinde mütalaa edilemez.

Görüldüğü gibi Hz. Peygamber, insanlara zulüm etmeyi ve zarar vermeyi insan onuruna yapılan bir hakaret saymış, bu şekilde davranmayı yasaklamış, onlara karşı merhametli olmayı emretmiş, "İnsanlara merhamet etmeye Allah da merhamet etmez"⁴¹ buyurmuşlardır. Hz. Peygamber, Uhut Savaşı sonrası, şehit düşen bazı Müslümanların kulaklarının, burunlarının ve diğer bazı organlarının kesildiğini, hatta çok sevdiği amcası Hz. Hamza'nın ciğerlerinin söküldüğünü⁴² gördüğü zaman bile, affı

³⁵ Onat, Hasan, *İslâm, Şiddet ve Terör*, İnternet sayfası.

³⁶ Ğaşiye, 88/21-22.

³⁷ Bkz. Abduh, Muhammed, *el-İslâm ve'n-Nasrâniyye Ma'al-İlm ve'l Medeniyye*, Kahire, 1373, s.56-57; Özervarlı, M.Sait, *Kelâmda Yenilik Arayışları*, İstanbul, 1998, s. 135

³⁸ Müslim, Ebi Hüseyin b. el-Haccac, *Sahihi Müslim*, Birr ve's-Sıla ve Âdâb, 55, Çağrı yay., İstanbul, 1413/1992.

³⁹ Enbiya, 21/107.

⁴⁰ Buhari, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail, *Sahih-i Buhari*, İman, 4, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1411/1991; Müslim, *Sahihi Müslim*, İman, 65.

⁴¹ Müslim, *Sahih-i Müslim*, Fedail, 65.

⁴² İbn Hişam, *Siret-i İbn Hişam*, Çev. Hasan Ege, İstanbul, 1994, c. III, s.122; Konrapa, Zekai,

yeğlemiş, merhamet ilkesini bir kez daha hayata geçirmiş, Müslümanların öfkeyle de olsa insan onur ve saygınlığına zarar verecek davranışta bulunmalarını istememiş, onları bu konuda uyarmayı ihmal etmemiştir.⁴³

Başka bir hadisinde de Hz. Muhammed, yalnızca insanlara değil, kainatta bulunan bütün canlılara şefkat ve merhametle yaklaşılmasını emretmiş, Allah'ın rahmetine ulaşmak için, yeryüzündekilere merhamet edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Kısacası İslâm Peygamberi Hz. Muhammed, insana saygının, insan olmanın zorunlu bir gereği olduğunu her hareketiyle gözler önüne sermiştir.

İslâm; bırakın terör eylemlerini ve terörizmi hoş görmeyi, büyüklerine saygı göstermeyen, küçüklerine karşı da şefkatli ve merhametli olmayanları kendisinden saymayan bir dinin adıdır. O din ki, yer yüzünde yaşayan bütün canlılara merhametle yaklaşmayı öngörmüş, yaratandan ötürü yaratılanı hoş görme anlayışını insanların gönüllerine yerleştirmiştir. O halde bu kadar ince ve latif kriterlere sahip olan İslâm dininin, çocuk-yaşlı, erkek-kadın demeden günahsız ve masum insanların kanını döken terör hareketlerini hoş görmesi kesinlikle mümkün değildir. Böyle bir olasılık söz konusu bile edilmemelidir.

İslâm dinine göre insan, “yaratılmış varlıkların en şerefli /eşref-i mahlûkattır. Bundan dolayı insan şahsiyetine saygı duyulmasını emretmektedir. Bu, herkesin hem dinî hem ahlâkî vazifesidir. İsrâ sûresinin 70. ayetinde bu gerçek vurgulanmaktadır: “Andolsun ki biz insanoğlunu üstün bir izzet, şeref ve değere mazhar kılmışızdır.”⁴⁴

Bu kadar değerli ve üstün bir varlığın canına kıyılması Allah katında en affedilemez şeydir. Çünkü bir toplumda can emniyeti, çok önemlidir ve bütün cemiyeti ilgilendirir. Bu bakımdan cana kıyma, adam öldürme olayı ferdî, bireysel olmaktan çıkmış, bütün toplumu ilgilendiren bir sorun olmuştur.

Bu nedenle bütün insanlığın Rabbi olan yüce Allah, İslâm'ın kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim'de kasden, haksız yere adam öldürmeyi haram kılmış, cezasının sonsuza kadar kalınacak cehennem olduğunu bildirmiştir.⁴⁵ Ayetin orijinal metni ve meâlini burada anmayı faydalı buluyoruz:

—y«7 Af«2İ~«— —y«X« Q«7«— —y2[«V«2 —yAV7~
«` —N«3«— —Z[-4 ~®f-7_«' —vAX«Z«% —~İ-3~«i«D«4

Peygamberimiz, Fatih yay., İstanbul, trs. s. 216

⁴³ Onat, *İslâm, Şiddet ve Terör*.

⁴⁴ İsrâ, 17/70.

⁴⁵ Nisa, 4/93.

~^of_{→±}W^oQ_«B₋₈ _ X_{→8}J_{x-8} 2u-B₂J_« 2w_{«8}«—
^oW^o[{→P}«₂ _^o”~«g_{«2}

“Kim bir mümini kasden öldürürse cezası, içinde ebediyen kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, onu lânetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.”⁴⁶

Yine yüce Allah, haksız yere bir kişiyi öldürmeyi bütün insanlığı öldürmek, bir kişiyi kurtarmayı da bütün insanlara hayat vermek olarak kabul etmiştir.

_«; _«[2&J_~ 2w_{«8}«— _^oQ_{[-}W^o«% «% _^oA_X~ «u«B_{«5}
_«W_A9J_«U_{«4} →E₂+J_i~]-4 -... _«K_{«4} 2-j_~ -j₂D_{«9}
-h₂[«R_→” _^oK₂D_{«9} «u«B_{«5} 2w_{«8}
^oQ{[-}W^o«% «% _^oA_X~ _«[2&J_~
_«W_A9J_«U_{«4}

“Kim, bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur.”⁴⁷

Bir insan öldürmeyi, bütün insanlığı öldürmek kadar günah sayan yüce Allah, fitneyi de adam öldürmekten daha büyük bir günah saymıştır. Fitne ise savaş, anarşi; din ve vicdan hürriyetine karşı baskıdır. Öyleyse anarşi ve terör, İslâm dini nazarında adam öldürmekten daha büyük günahdır. Bu durum Kur’an’da peş peşe tekrarlanır.

-u₂B_«J₂~ «w_{→8} -h_«A₂6J_~
-}«X₂B₋D₂~«—

“...Fitne adam öldürmekten daha büyük bir günahdır...”⁴⁸

-u₂B_«J₂~ «w_{→8} Cf«-J_~
-}«X₂B₋D₂~«—

“...Fitne adam öldürmekten daha büyük bir günahdır...”⁴⁹

Söz konusu ilahi buyrukları hayatında tatbik eden İslâm Peygamberi Hz.

⁴⁶ Nisa, 4/93.

⁴⁷ Maide, 5/32.

⁴⁸ Bakara, 2/217.

⁴⁹ Bakara, 2/191.

Muhammed ise, bırakın bir Müslüman'ın kanını akıtmayı, savaş esnasında bile Müslümanlarla savaşmayan gayri müslim çocukların, kadınların, yaşlıların, yalnızca ibadetleriyle meşgul din adamlarının öldürülmesini yasakladığı gibi, bunlarla da yetinmemiş ibadethanelerinin yıkılmasını, hayvanların öldürülmesini ve ağaçların kesilmesini de yasaklamıştır.

İslâm dininin bu ilahî prensipleri göz önünde tutulacak olursa ismi ne olursa olsun, terör, şiddet, bunalım ve anarşinin İslâm'la uzaktan yakından ilişkisi olmadığı açıkça görülecektir. İslâm'ın bu tür yıkıcı hareketlerle ilişkisi olmadığı bir yana, o, her türlü anarşi, fitne, fesat, bozgunculuk, eziyet, işkence ve zulmü kısacası terör ve tedhişi kesin bir biçimde Müslümanların gündeminden çıkarmıştır.

Çünkü dinin gayesi, fert ve toplumu bozup dejenere etmek değil, aksine fert ve toplumu maddî ve manevî açıdan fitratına uygun düzeye ulaştırıp yüceltmektir. Bütün emir ve yasakların, bellibaşlı dinî hükümlerin amacı, bireyi ve toplumu ilgilendiren insan hakları olarak niteleyebileceğimiz şu beş aslî ilkeyi teminat altına almaktır:

- a- Nefsin yani canın korunması,
- b- Aklın korunması,
- c- Dinin korunması,
- d- Neslin, namusun, ırzın korunması,
- e- Malın korunması.⁵⁰

Dinin korunmasını emrettiği bu değerlere yani temel insan haklarına pervasızca saldıran, çeşitli terör ve tedhiş eylemlerine katılarak ülke ve toplumun kurulu düzenini bozmaya kalkışanlara da İslâm Dini yaptıkları cinayetlerin karşılığı olarak ağır cezalar öngörmüştür:

~[®]..._«K»₄ ~ Ç₂+j i~ z~4 «~2x« Q₂K «~t~
-y«jx-,«t~ «yAV~ «-x-"~t~_«L~< «w~gAV~ -s~ «i«%
_«WA₉L~
z~v-L«j~ «[29Gfj~]~4 °™i~' z~v-L«j «t~j' t
~Ç₂+j i~ «w~8 ~2x« S₂X~< z~j~ -'y~' z~w~8

⁵⁰ Gölcük, Şerafettin, *Din ve Toplum*, Esra yayınları, İstanbul, 2000, s.158; Uludağ, Süleyman, *İslâm'da Emir ve Yasakların Hikmeti*, Ankara,1992, s. 5.

«Allah ve Resûlüne karşı savaşanların ve yeryüzünde (hak) düzeni bozmaya çalışanların cezası ancak ya (acımadan) öldürülmeleri, ya asılmaları, yahut el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut da buldukları yerden sürülmeleridir. Bu onların dünyadaki rüsvaylığıdır. Onlar için ahirette de büyük azap vardır.»⁵¹

3. SONUÇ

İslâm dininin bu konudaki emir ve yasakları karşısında bütün insanlığa düşen, fitne ve fesattan, şiddet ve terörden uzak kalmak, bu düşüncedeki insanlara itibar etmemek, birbirlerini sevmek, birlik ve beraberlik içerisinde kardeşçe yaşamaktır. Nitekim yüce Allah bu konuda “Ey iman edenler! Hep birden barışa girin. Sakın şeytanın peşinden gitmeyin. Çünkü o, apaçık düşmanınızdır.”⁵² buyurmaktadır.

Terörizme ve dinin terörizme bulaştırılmasına karşı yapılacak mücadelede yalnızca güvenlik önlemlerinin yeterli olmadığı yetkililerce de ifade edilmektedir. Uluslar arası terörizme ve dinin terörist amaçlar için kullanılmasına karşı kalıcı bir zafere, ancak hiçbir ayırım gözetmeden terörizmin her türüne karşı çıkmak ve İslâm dininin itikadî ve amelî-pratik ilkelerini olanca berraklığıyla örgün ve yaygın eğitim kurumlarımızın alt kademelerinden başlayarak bütün insanımıza öğretmekle ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

- ABDUH, Muhammed, el-İslâm ve'n-Nasrâniyye Ma'al-İlm ve'l Medeniyye, Kahire, 1373.
- ALÛSÎ, Şihabuddin Seyyid Mahmud, Rûhu'l-Meânî Fi Tefsîri'l-Kur'ani'l-Azîm ve Seb'i'l-Mesânî, Beyrut, 1405/1985.
- BAĞDÂDÎ, Ebu Mansur Abdulkahir, el-Fark Beyne'l-Firak (Mezhepler Arasındaki Farklar), Çev. E.Ruhi Fırlalı, Ankara, 1991.
- BUHARÎ, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail, Sahih-i Buhari, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1411/1991
- CİLACI, Osman, Hıristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri, Ankara, 1982.
- CÛRCANÎ, Seyyid Şerif Ali b. Muhammed, Kitabu't-Ta'rifât, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1416/1995.
- DOĞAN, D. Mehmet, Büyük Türkçe Sözlük, Rehber yayınları, Ankara, trs.
- GÖLCÜK, Şerafettin, Din ve Toplum, Esra yayınları, İstanbul, 2000.
- İBN HİŞAM, es-Siret'ün-Nebeviyye, Thk. Mustafa es-Sakka, İbrahim, Abyari, Abdülhâfiz Şelebi, Kahire, 1936.

⁵¹ Mâide, 5/ 33.

⁵² Bakara, 2/208.

- İBN HİŞAM, Siret-i İbn Hişam, Çev. Hasan Ege, İstanbul, 1994.
- İBN KESİR, İmaduddin Ebu'l-Fida İsmail(774/1372), Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm, Mektebetü'l-Kayyime, Kahire, 1414/1993.
- İBN MANZÛR, Muhammed b. Mükerrerem, Lisanü'l-Arap, Beyrut, 1996.
- İLHAN, Avni, İslâm Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 1992.
- KONRAPA, Zekai, Peygamberimiz, İstanbul, trs.
- Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli, Heyet, Türkiye Diyanet Vakfı Yay, Ankara, 1999.
- LÛTFİ PAŞA, Tevarih-i Âli Osman, (Âli Bey'in Haşiyeleriyle), İstanbul, 1341.
- Muncid Fi'l-Luğa, Daru'l-Meşrik, Beyrut, 1994.
- MÜSLİM, Ebi Hüseyin b. el-Haccac, Sahihi Müslim, Çağrı yay., İstanbul, 1413/1992.
- NORTBOURNE, Lord, Modern Dünyada Din, Çev. Şahabeddin Yalçın, İstanbul, 1995.
- ONAT, Hasan, İslâm, Şiddet ve Terör, İnternet sayfası.
- ÖZERVARLI, M. Sait, Kelâmda Yenilik Arayışları, İstanbul, 1998.
- Redhouse Sözlüğü, (İngilizce Türkçe) Sev Yayıncılık, İstanbul.
- ES-SÂBÛNÎ, Muhammed Ali, Safvetü't-Tefâsîr, Daru'l-Fikri'l-Arabi, Mekke, 1399/1978.
- ŞEREFUDDİN, "Bâtınlık Tarihi" Daru'l-Funun İlahiyat Fakültesi Mecmuası, c. II, s. 8, Mart, 1928.
- ŞEREFUDDİN, "Fâtimiler ve Hasan Sabbah" D.F.İ.F.Mecmuası, c. I, s. 4, 1926.
- Temel Britannica, Ana yayıncılık, İstanbul, 1993.
- TURAN, Osman, Selçuklular Tarihi ve Türk İslâm Medeniyeti, İstanbul, 1969.
- Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara,1988.
- TÜRKDOĞAN, Orhan, Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği, Timaş yay., İstanbul, 1996.
- Türkiye'de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri, Ankara, trs.
- ULUDAĞ, Süleyman, İslâm'da Emir ve Yasakların Hikmeti, Ankara,1992.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, İslâm Düşüncesi, Türk Düşünce Tarihi Araştırmalarına Giriş, İstanbul, 1995.
- YALTKAYA, M. Şerafeddin, Simavne Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin, İstanbul, 1994.
- YAZIR, Muhammed Hamdi, Hak Dîni Kur'an Dili, Çelik-Şura, İstanbul, trs.
- ZEMAŞERÎ, Muhammed b. Ömer (538/1143), Tefsiru'l-Keşşaf an Hakâiki Gavâmidi't-Tenzîli ve Uyunu'l-Ekâvîli fi Vucuhi't-Te'vîl, thk. Abdurrazzak el-Mehdi, Daru't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1417/1997.